

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 26. juuni 2023
(OR. en)

11057/23

COAFR 220
CFSP/PESC 924
CSDP/PSDC 514
DEVGEN 129
COHAFA 73
COHOM 148

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järelused Somaalia kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused Somaalia kohta, mille nõukogu kiitis heaks 26. juunil 2023 toimunud 3961. istungil.

Somaalia**Nõukogu järeldused**

1. Euroopa Liit (EL) ja selle liikmesriigid peavad tervitatavaks märkimisväärsed edusamme, mis on tehtud Somaalias pärast president Hassan Sheikh Mohamudi ametisse astumist 2022. aasta mais. EL tunnustab Somaalia föderaalvalitsust tema jõupingutuste eest stabiilse ja rahumeelse Somaalia ülesehitamisel, et tagada julgeolekualase ülemineku saavutamine kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu volitustega ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides 2628 ja 2670, samuti tema ambitsioonika reformikava eest, sealhulgas pühendumise eest ulatuslikule leppimisele ja makromajanduslikele reformidele. EL peab samuti kiiduväärseks Somaalia föderaalvalitsuse pühendumust ÜRO põhikirjale ja reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale.
2. EL hindab kõrgelt pikaajalist partnerlust Somaaliaga ja tugevdatud poliitilist dialoogi Somaalia föderaalvalitsusega, mille tulemusel on heaks kiidetud ELi ja Somaalia ühine operatiivtegevuskava – uuendatud sihikindlus (edaspidi „tegevuskava“). Tegevuskava eesmärk on süvendada ELi ja Somaalia vahelise strateegilise koostöö tõhusust ja tulemuslikkust, keskendudes kindlaksmääratud vahe-eesmärkidele, mis on seotud Somaalia föderaalvalitsuse reformikavast tulenevate prioriteetsete valdkondadega, milleks on kaasav poliitika ja demokratiseerimine, inimõigused, julgeolek ja stabiliseerimine ning sotsiaalmajanduslik kasv. Somaalia ja ELi vaheline partnerlus ja koostöö põhineb ühistel väärtustel ning põhimõtetel, vastastikusel vastutusel ja kasul, läbipaistvusel ja vastutusel, samuti Somaalia tugeval isevastutusel ning tulemuste saavutamisel, mis on oluline mitte ainult reformide edenemise tõhustamiseks, vaid ka ELi toetuse suunamiseks. EL jääb ootama selle tegevuskava ühist rakendamist.

3. EL on Somaalia peamine pikaajaline partner, kelle panus on alates 2009. aastast märkimisväärne ja ulatub 4,3 miljardi euron¹, sealhulgas 2,5 miljardit eurot Aafrika rahutagamisrahastu ja Euroopa rahutagamisrahastu kaudu Aafrika Liidule (AL) ja hiljuti Somaalia Rahvusarmeele (SNA). See toetus põhineb praegu ja ka edaspidi ELi integreeritud lähenemisviisil, et toetada rahu, stabiilsust ja arengut ning reageerida humanitaarvajadustele. EL innustab Somaaliat jätkama edusamme tegevuskava prioriteetsete valdkondade rakendamisel ning kohustub neid jõupingutusi veelgi toetama.
4. EL tervitab Somaalia pühendumust poliitilistele reformidele, mis on seotud riigi ülesehitamise, leppimise ja demokraatlike valimistega kõigil tasanditel. Nõukogu tunnustab edusamme, mida Somaalia föderaalvalitsus on koos föderaalliikmesriikidega teinud riiklikus nõuandekomitees. Tunnustades seni tehtud edusamme, rõhutab EL, kui oluline on põhiseaduse lõplik vormistamine riiklikus nõuandekomitees saavutatud kokkulepete vajaliku kodifitseerimise kaudu, hõlmates kokkuleppeid, mis käsitlevad demokratiseerimist ja võrdse esindatuse põhimõtet, konstitutsioonikohtu loomist ja sõltumatu riikliku inimõiguste komisjoni moodustamist. Tunnustades president Hassan Sheikh Mohamudi aktiivset tegevust föderaalliikmesriikide presidentidega suhtlemisel, innustab EL jätkama dialoogi Somaalia föderaalvalitsuse ja föderaalliikmesriikide vahel ning andma konstruktiivse panuse riigi ülesehitamise protsessi. Samuti rõhutab EL kaasavate ja läbipaistvate rahutagamis- ja arenguprotsesside tähtsust kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. EL tervitab Somaalia föderaalvalitsuse võetud kohustust tagada naiste, noorte, vähemusklannide ja muudesse tõrjutud rühmadesse kuuluvate isikute täielik, võrdne ja sisuline osalemine.

¹ See summa ei hõlma liikmesriikide kahepoolseid kohustusi.

5. Poliitilise, julgeoleku- ja sotsiaal-majandusliku valdkonna edusammude jätkudes rõhutab EL, kui oluline on, et Somaalia arendaks veelgi head valitsemistava, õigusriiki, korruptsiooni ja karistamatuse vastast võitlust, soolist võrdõiguslikkust ning inimõiguste, sealhulgas poliitiliste vabaduste, näiteks väljendusvabaduse edendamist ja kaitset. Need kõik on kaasava arengu ja püsiva rahu olulised nurgakivid. Sellega seoses tervitab EL Somaalia föderaalvalitsuse pühendumust täita oma kohustusi ning julgustab kooskõlas inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õigusega välja töötama asjakohaseid õigusakte, nagu naiste suguelundite moonutamist ja seksuaalkuritegusid käsitlevad seaduseelnõud. EL on valmis toetama edasisi samme nendes valdkondades.
6. EL kinnitab taas oma pühendumust ja toetust Somaalia relvajõududele ja Somaalia rahvale nende võitluses al-Shabaabi vastu. EL avaldab austust Somaalia meeste ja naiste tohututele ohvritele, ning AMISOMi/ATMISE ja vägesid lähetavate riikide teenetele ja ohvritele Al-Shabaabi vastases kampaanias järjestikuste Aafrika Liidu juhitud missioonide ajal. EL tunnustab ja innustab kolmeosaliste (sõjalised, finants-, ideoloogilised) jõupingutuste hoogu. EL kutsub Aafrika Liitu/ATMIST ja Somaaliat üles tugevdama koostööd, et toetada Somaalia julgeolekualast üleminekut, sealhulgas Somaalia juhitavaid käimasolevaid Al-Shabaabi vastaseid operatsioone. Sellega seoses peab EL tervitatavaks eeslinniriikide rolli ja vägesid lähetavate riikide toetust. Sõjaliste operatsioonide läbiviimisel tuleb EL meelde, et kõik osalejad peavad austama rahvusvahelist humanitaarõigust ning ettevaatuse ja eristamise aluspõhimõtteid, et tagada tsiviilelanikkonna kaitse, ning hõlbustama ohutut ja takistamatut juurdepääsu abivajajatele, olenemata nende asukohast.

7. EL rõhutab vabastatud territooriumide stabiliseerimise tähtsust ning tervitab Somaalia Föderaalvalitsuse poolt välja töötatud riiklikku stabiliseerimisstrateegiat kogu valitsemissektorit hõlmava lähenemisviisi raames. Selleks et toetada hiljuti vabastatud piirkondades püsivat rahu ja stabiilsust, on väga oluline tegeleda ebastabiilsuse algpõhjustega, integreerida rahu kindlustamine ja lepitamistegevus ning pakkuda Somaalia elanikele kaitset, õigust ja põhiteenuseid, nagu tervishoid ja haridus. EL rõhutab samuti, kui oluline on käsitleda stabiliseerimispüüdlustes kliima ja julgeoleku vahelisi seoseid. EL on valmis toetama Somaalia Föderaalvalitsuse ja Somaalia föderaalliikmesriikide jõupingutusi.
8. EL tervitab riikliku julgeolekustruktuuri suunas astunud samme, mis aitavad kaasa vastutustundlikumale, aruandekohustusega, integreeritumale ja tõhusamale julgeolekusektorile. EL kutsub üles rakendama seda struktuuri Somaalia juhtimisel ja tema visiooni kohaselt, et luua võimekad, tulemuslikud ja tõhusad Somaalia julgeolekujõud, millel on tugevad juhtimis- ja kontrollimehhanismid, tsiviiljärelevalve, vastutus ja juhtimisstruktuurid. EL tuletab meelde ühiselt kokku lepitud eesmärki, et oma julgeoleku eest hakkab vastutama Somaalia, ning seda toetab tugev õiguslik ja põhiseaduslik raamistik. EL tunnustab Somaalia Föderaalvalitsuse võetud kohustust luua lisajõude ja suurendada nende suutlikkust, julgustades tegema täiendavaid jõupingutusi sujuva julgeolekualase ülemineku tagamiseks.
9. EL on võtnud kohustuse toetada julgeolekualast üleminekut Somaalias ja rõhutab oma otsust suurendada aastatel 2023–2024 järk-järgult toetust Somaalia valitsusele. Samuti kalibreerib ta veelgi ELi julgeolekuga seotud vahendeid, mis hõlmavad ÜJKP missioone (EUCAP, EUTM) ja operatsiooni ATALANTA, et toetada Somaalia julgeolekustruktuuri ja tegevuskava terviklikku rakendamist, sealhulgas täiendavate vahendite kasutuselevõtmist, millega toetatakse terrorismi rahastamise vastaseid jõupingutusi ja vägede moodustamise vajadusi. Seda tehes hindab EL vajadusi kohapeal ja Somaalia Föderaalvalitsuse väljendatud vajadusi.

10. Lisaks praegustele operatsioonidele rõhutab EL, et Somaalia peab jätkuvalt keskenduma oma julgeolekustruktuuri rakendamisele ja võtma täieliku vastutuse ülemineku eest, sealhulgas tagama põhjaliku koordineerimise peamiste julgeolekupartnerite vahel. EL tuletab meelde, et kõik partnerid peavad tagama vastutustundliku ülemineku ATMISelt SSFile kooskõlas ATMISe väljumisstrateegiaga ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2628 (2022) sätestatud tähtaegadega². EL tuletab samuti meelde neliku (Somaalia föderaalvalitsus, ÜRO, Aafrika Liit ja EL) ühiselt sõnastatud kriteeriume ning julgustab korraldama neliku korrapäraseid kohtumisi.
11. EL rõhutab meresõidu turvalisuse tähtsust Aafrika Sarve piirkonnas, eelkõige Somaalia rannikul, võttes arvesse Somaalia strateegilist asukohta ja kaubateid avamerel. EL tuletab meelde oma pühendumust süvendada julgeolekualast koostööd Somaaliaga merendusvaldkonnas, sealhulgas EUCAPi ja operatsiooni ATALANTA kaudu, jätkates samal ajal koos Somaalia föderaalvalitsusega jõupingutusi, et parandada tingimusi, võimaldamaks ELi operatsioonil oma volitusi täielikult täita.
12. EL võtab teadmiseks Somaalia võetud meetmed suure võlakoormusega vaeste riikide protsessi lõpuleviimiseks. Suure võlakoormusega vaeste riikide protsessi lõpetamine on oluline verstapost, nagu ka riigisiseste ressursside parem mobiliseerimine on otsustava tähtsusega, et toetada ulatuslikumaid jõupingutusi riigi ülesehitamiseks, sealhulgas hiljuti vabastatud piirkondades. EL peab tervitatavaks Somaalia valitsuse jõupingutusi avaliku sektori finantsjuhtimise tõhustamiseks, meritokraatia edendamiseks ja vastutuse tagamiseks. EL innustab ja toetab Somaaliat, et ta jätkaks poliitiliste reformide edendamist, mille eesmärk on tugevdada avaliku sektori finantsjuhtimissüsteeme, korruptsioonivastast võitlust ja tulude loomist, et rahastada põhiteenuste osutamist, sealhulgas julgeolekut ja stabiliseerimist. EL innustab Somaaliat liikuma edasi ühinemisel Maailma Kaubandusorganisatsiooniga.

² See hõlmab ATMISe tegevuse täielikku lõpetamist 2024. aasta detsembri lõpuks.

13. EL tervitab Somaalia valitsuse soovi süvendada ärisidemeid Somaalia ja ELi vahel, edendades kaubandust ja investeringuid, sealhulgas ELi ja Somaalia investeerimis-, kaubandus- ja ettevõtlusplatvormi käivitamise kaudu. EL võtab samuti rahuloluga teadmiseks Somaalia föderaalvalitsuse valmisoleku majandust mitmekesistada ning tunnustab Somaalia lähenemisviisi sinise majanduse suhtes, olles samal ajal valmis tegelema kalanduse ja rannikukogukondadega.
14. EL on äärmiselt mures riigis süveneva humanitaarkriisi³ pärast riigis, mille on põhjustanud pikaajaline põud, kauakestnud konflikt ja sellega seotud ümberasumine. EL kinnitab taas oma pühendumust jätkata vajaduspõhise humanitaarabi andmist kooskõlas humanitaarabi, arengupoliitika ja rahulooma seostatud lähenemisviisiga, toetades samal ajal põhimõttekindlat humanitaartegevust ja juurdepääsu humanitaarabile. Tunnustades käimasolevaid jõupingutusi,⁴ kutsub EL rahvusvahelist üldsust taas üles humanitaarabi suurendama, et vältida edasisi inimohvreid. Samal ajal kutsub EL Somaalia föderaalvalitsust ja föderaalliikmesriike üles tagama juurdepääsu humanitaarabile ning hõlbustama abi neutraalset ja erapooletut kohaletoimetamist kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste õigusraamistikega. Seoses tõsiste ja korduvate kliimaga seotud katastroofidega rõhutab EL oma toetust Somaalia kliimamuutustega kohanemise riikliku kava rakendamisele ning veevarude säästvale majandamisele.

³ Kuigi 2023. aasta juunis on ähvardav näljahäda suudetud ära hoida, on vajadused endiselt suured: rohkem kui 8,25 miljonit somaallast vajab humanitaarabi, sealhulgas kannatab akuutse alatoitluse all ligikaudu 1,8 miljonit last.

⁴ Muu hulgas korraldati 2023. aasta mais New Yorgis kõrgetasemeline rahastajate konverents Aafrika Sarve humanitaarabi toetamiseks, mis võimaldas mobiliseerida Somaalia, Etioopia ja Keenia toetuseks 2,4 miljardit USA dollarit.

15. 2021. aasta mais vastu võetud ELi Aafrika Sarve strateegia raames keskendutakse ELi tugevdatud ja sihipärasel partnerluses Somaaliaga nüüd tegevuskava ühisele rakendamisele ja positiivse dünaamika säilitamisele. EL jätkab integreeritud lähenemisviisi kaudu kõigi oma vahendite mobiliseerimist Somaalia toetamiseks. Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ programmitöö vahekokkuvõtte kontekstis on EL valmis eraldama täiendavaid vahendeid mitmeaastasele sihtprogrammile (2021–2027). EL jätkab samuti Global Gateway, humanitaarabi ja Euroopa rahutagamisrahastu kasutamist ning ÜJKP missioone ja operatsioone. Prioriteetide, koostöö ja rakendamise edasiseks partnerluse vaimus arutamiseks on keskse tähtsusega korrapärased poliitilised dialoogid, sealhulgas kõrgetasemelised ja valdkondlikud dialoogid Somaaliaga.
16. Aafrika Sarve ja Somaalia ees seisvaid probleeme on võimalik lahendada üksnes ühise ja tihedalt koordineeritud tegevuse abil. Somaalia üldine stabiilsus, suveräänsus ja territoriaalne terviklikkus ning rahumeelne areng on riigi, kogu piirkonna ja ELi jaoks keskse tähtsusega. Somaalia turvalise ja stabiilse arengu toetamiseks kutsub EL üles tugevdama rahvusvahelist koostööd, partnerlust ja koordineerimist Somaalia algatusel ja juhtimisel. Piirkondlik koostöö ja Somaalia naaberriikide toetus on piirkonna stabiilsuse jaoks otsustava tähtsusega. EL innustab Somaaliat jätkama aktiivse koostöö edendamist nii piirkondlikul kui ka rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas Aafrika Liidu, Ida-Aafrika Arenguühenduse, Ida-Aafrika Ühenduse ja Aafrika Sarve algatusega. Kooskõlas Aafrika Sarve strateegiaga on EL jätkuvalt pühendunud piirkondliku integratsiooni toetamisele. EL hoiab, sealhulgas Aafrika Sarve piirkonda nimetatud ELi eriesindaja kaasamise kaudu, tihedat kontakti piirkonna riikidega ning sarnaselt meelesstatud piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega, et tagada ühine lähenemisviis püsiva rahu ja stabiilsuse toetamiseks Somaalias.
-